

Indhold

1. Indledning.....	2
1.1 Notatets opbygning.....	2
1.2 Oversigt over bilag.....	2
1.3 Om processen	2
2. Udfordringer på det specialiserede voksenområde.....	3
2.1 Nye målgrupper og øget kompleksitet	3
2.2 Ledig kapacitet og små enheder på botilbudsområdet	4
2.3 Øget efterspørgsel på længerevarende botilbud og bostøtte	4
3. Botilbudstyper, udvisiteringsregler og fritvalgsordningen	5
3.1 Tre typer af botilbud.....	5
3.1.1 Længerevarende botilbud efter Servicelovens §108 eller Almenboliglovens §105.....	5
3.1.2 Midlertidigt botilbud efter Servicelovens §107.....	6
3.1.3 Botilbudspladser i Norrdjurs Kommune.....	6
3.2 Udvisiteringsregler.....	6
3.3 Fritvalgsordningen	6
4. Forebyggende strategi på Socialområdet i Norrdjurs Kommune	7
5. Anbefalinger til handle- og omstillingsmuligheder	8
5.1 Øget fokus på fleksibilitet og midlertidighed i støtten	8
5.1.1 Baggrund for anbefalingerne	9
5.2 Tilpasning af fysiske rammer til nye målgrupper	10
5.2.1 Baggrund for anbefalingerne	10
5.3 Tilpasning af faglige kompetencer til nye målgrupper.....	11
5.3.1 Baggrund for anbefalingerne	11
5.4 Tydeligere profil i bo- og aktivitetstilbud	12
5.4.1 Baggrund for anbefaling	12
6. Samlet overblik over anbefalinger	13
7. Videre proces.....	14

1. Indledning

Nærværende notat giver anbefalinger til handle- og omstillinger i Socialområdet samlede tilbudsvifte (botilbud/bofællesskaber, aktivitets- og beskæftigelsestilbud og bostøtte). Formålet er at imødegå nuværende faglige og økonomiske udfordringer (afsnit 3) og sikre en bæredygtig udvikling på området.

1.1 Notatets opbygning

Notatet er opbygget som følger:

- I indledningen præsenteres kort den proces, som har ledt til formulering af anbefalingerne til handle- og omstillingsmuligheder
- I afsnit 2 skitseres kort de udfordringer på det specialiserede voksenområde, som anbefalingerne er (en del af) svaret på
- Afsnit 3 indeholder baggrundsinformationer vedrørende botilbudstyper, fritvalgsordningen og udvisiteringsregler, som er nødvendige for at forstå det mulighedsrum, som Norddjurs Kommune skal agere inden for i arbejdet med handle- og omstillingsmuligheder
- I afsnit 4 præsenteres grundtankerne i den forebyggende strategi på Socialområdet i Norddjurs Kommune, som er det værdimæssige og strategiske grundlag for anbefalingerne
- I afsnit 5 præsenteres arbejdsgruppernes og styregruppens anbefalinger til handle- og omstillingsmuligheder og baggrunden for disse
- Afsnit 6 giver et samlet overblik over de 10 anbefalinger til udvikling af området.

1.2 Oversigt over bilag

Følgende er vedlagt som bilag til notatet:

- Oversigt over målgrupper på Socialområdet (bilag 1)
- Oversigt over interne pladser fordelt på tilbud, paragraf og ledighed samt oversigt over Norddjurs-borgere i eksterne tilbud (bilag 2)
- Socialpolitisk tilgang (bilag 3)

Desuden er udarbejdet et særskilt notat med beskrivelse af mulige scenarier for etablering af midlertidige botilbudspladser efter SEL § 107.

1.3 Om processen

Anbefalingerne til handle- og omstillingsmuligheder er blevet til på baggrund af en intern proces i Norddjurs Kommune, som er gennemført i foråret 2023.

Processen tog afsæt i konkrete anbefalinger til Norddjurs Kommune, som er formuleret af Komponent dels på baggrund af et økonomisk forecast fra vinteren 2020-2021 og dels den aktuelle udviklingsproces på Socialområdet, som blev afsluttet i efteråret 2022. Yderligere er medtaget

centrale pointer fra KL Social 2022, der havde fokus på kommunernes udfordringer og løsningsmuligheder på det specialiserede socialområde.

En styregruppe bestående af velfærdsdirektøren, socialchefen og ledere fra socialområdet, sundheds- og omsorgsområdet og økonomiafdelingen har været tovholder på processen. Derudover er der nedsat to arbejdsgrupper, som gennem en periode på 3 måneder har afdækket handle- og omstillingsmuligheder med afsæt i den nuværende situation på Socialområdet i Norddjurs Kommune. Den ene arbejdsgruppe har beskæftiget sig specifikt med handle- og omstillingsmuligheder inden for Servicelovens §107 (midlertidige botilbud), som forud for processen var udpeget som et centralt indsatsområde i Norddjurs Kommune. Den anden arbejdsgruppe har beskæftiget sig med handle- og omstillingsmuligheder på det øvrige voksenområde, herunder botilbuds-, aktivitets- og beskæftigelsestilbuds- samt bostøtteområdet.

Den 24. april 2023 blev der afholdt en temadag for politikere, repræsentanter fra handicaprådet, pårørendepræsentanter samt medarbejdere og ledere på tværs af kommunen. På temadagen gav deltagerne input til handle- og omstillingsmuligheder inden for fire hovedtemaer, som forinden var afgrænset i arbejdsgrupperne:

- 1) Et godt ældreliv for borgere med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse
- 2) Midlertidighed og mindst indgribende indsats
- 3) Meningsfuld beskæftigelse for borgere med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse
- 4) Tilpasning af kompetencer og rammer til nye målgrupper.

Arbejdsgruppernes forslag og input fra temadagen er efterfølgende blevet bearbejdet i styregruppen og sammenfattet i nedenstående anbefalinger til den videre proces. Det er i bearbejdningsprocessen foretaget nødvendige til- og fravalg med henblik på at udpege en retning for området og begrænse mængden af udviklingstiltag, som sættes i værk.

2. Udfordringer på det specialiserede voksenområde

I lighed med landets øvrige kommuner har Norddjurs Kommune de seneste år oplevet en gradvis stigning i udgifterne til det specialiserede voksenområde. Der henvises til den del af det kommunale budget, der anvendes til bl.a. botilbud, bostøtte og dagtilbud til voksne borgere med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer. Årsagerne til de stigende udgifter skal findes i en række forhold, hvoraf nogle er udtryk for landsdækkende tendenser, mens andre er mere specifikke for Norddjurs Kommune.

2.1 Nye målgrupper og øget kompleksitet

Opgaverne på det specialiserede voksenalterområdet er generelt blevet mere komplekse (KL Social 2022), blandt andet på grund af en større andel af ældre borgere samt borgere med kombinationsdiagnoser og medfølgende behov for mere specialiserede indsatser. Ændringen i målgrupperne betyder, at kravene til rammerne og fagligheden omkring borgerne skifter.

Borgere med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse lever i dag længere, end de gjorde tidligere. Parallelt med den stigende levealder ses ofte en forværring i borgernes funktionsniveau og et øget behov for omsorg og pleje. Dette øger behovet for sundhedsfaglige medarbejdere i de sociale tilbud, ligesom der flere steder bliver behov for at anvende APV-hjælpe midler i og omkring borgernes lejligheder.

Samtidig med, at borgerne bliver ældre, er der også sket en udvikling i, hvad det er for nogle unge borgere, der får behov for tilbud fra Socialområdet. Navnlige opleves en tilgang af unge med diagnoser (autisme, ADHD, angst), der ofte optræder i kombination med en eller flere andre udfordringer, f.eks. autisme i kombination med mental retardering, misbrug eller andre psykiatriske lidelser. Udviklingen betyder, at det i dag er svært at tale om målgrupper som forholdsvist homogene størrelser. Det betyder også, Socialrådets tilbud skal rumme flere og flere forskellige borgere, som alle skal mødes af fagfolk med ekspertise indenfor deres specifikke problemstillinger.

Størstedelen af de sociale tilbud i Norddjurs Kommune er indrettet til borgere med traditionel udviklingshæmning med åbne grundplansløsninger, som giver dårlig mulighed for skærmning. Dette gælder både områdets aktivitets- og botilbud. Flere borgere inden for de nye målgrupper har imidlertid svært ved at indgå i de sociale sammenhænge, som rammerne indbyder til. Det kan være fordi, de har en adfærd, som kan være udfordrende for andre borgere, eller fordi de selv kan blive voldsomt belastede af at være tæt sammen med andre. Der er med andre ord behov for en tilpasning af de fysiske rammer, så de matcher behovene hos de nye målgrupper.

2.2 Ledig kapacitet og små enheder på botilbudsområdet

I Norddjurs Kommune bidrager det til udgiftsudviklingen, at flere af kommunens botilbudsafdelinger har udgifter til tomgangshusleje som følge af udfordringer med salg af pladser. Aktuelt er der 13 pladser på tværs af aftaleområderne, som har stået tomme i mere end et halvt år. For uddybet overblik over ledig kapacitet, se bilag 2.

Hertil kommer, at Norddjurs Kommune er flere mindre bo-enheder med færre end 10 pladser, som er dyrere at drifte end større enheder.

Lovgivningen efterlader et meget snævert mulighedsrum i forhold til at kunne flytte borgeren fra sit eget hjem uden borgerens samtykke (se afsnit 3.2) Dette begrænser kommunernes muligheder for at anlægge et helhedssyn på, hvordan den eksisterende botilbudskapacitet kan anvendes til størst gavn for de forskellige målgrupper. Ikke desto mindre er der behov for at kigge på, om og hvordan de ledige pladser kan udnyttes til andre formål, eller om pladser skal lukkes for at spare udgifterne til tomgangshusleje.

2.3 Øget efterspørgsel på længerevarende botilbud og bostøtte

Ifølge data fra KL har botilbuddene tegnet sig for 80 pct. af stigningen i udgiftsudviklingen på det specialiserede voksenområde fra 2018- 2021. Mange kommuner fremhæver, at en af de udfordringer, der bidrager til de stigende udgifter på botilbudsområdet er, at det er meget vanskeligt at visitere borgere ud af botilbuddene, når de først er flyttet ind (se afsnit 3.2).

I Norddjurs Kommune har der også de seneste år været en markant stigning i antallet af borgere, som modtager bostøtte. Tilgangen af bostøtteopgaver presser den økonomiske ramme, der er afsat til området. Samtidig har der ikke i Norddjurs Kommune været et tilstrækkeligt fokus på at udnytte lovgivningens muligheder for tidsbegrænset, gruppebaseret og virtuel bostøtte.

Hvis udgiftsudviklingen skal vendes, er der behov for at styrke den indsats, som sikrer, at færre borgere får behov for et (længerevarende) botilbud og flere kan klare sig med mindre eller ingen støtte i dagligdagen. I den forbindelse anbefaler KL et øget fokus på fleksibilitet og midlertidighed i støtten, så indsatser kan skaleres op eller ned i takt med udviklingen i borgernes behov.

2.4 Manglende kapacitet i midlertidige botilbud

Ifølge Komponent er Norddjurs Kommune den kommune i landet, som gør mindst brug af midlertidige botilbudspladser efter SEL § 107. Kun 10 procent af kommunens samlede nettoudgifter til botilbud anvendes på midlertidige botilbudspladser. Til sammenligning ligger landsgennemsnittet på 26 procent.

Norddjurs Kommune råder aktuelt over 2 interne § 107-pladser. Komponent vurderer, at den manglende kapacitet i midlertidige botilbud i Norddjurs Kommune er en fordyrende praksis. Den kan medføre, at borgere må flytte langt væk fra netværk og familie for at få et egnet tilbud. Når borgerne først er faldet til i et eksternt tilbud, er de svære at få hjem igen, hvis de senere får behov for et længerevarende botilbud. Komponent vurderer, at den manglende kapacitet også kan lede til, at nogle borgere visiteres til længerevarende botilbud, selvom de formentlig ville være bedre tjent med et midlertidigt botilbud og måske på sigt kunne klare sig med mindre støtte i eget hjem.

3. Botilbudstyper, udvisiteringsregler og fritvalgsordningen

3.1 Tre typer af botilbud

Der findes i dag tre muligheder for at tilbyde ophold i botilbud til borgere, der grundet nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for sociale indsatser som en del af opholdet. Visse tilbud har karakter af længerevarende ophold, mens andre tilbud har karakter af midlertidigt ophold, jf. nedenstående.

3.1.1 Længerevarende botilbud efter Servicelovens §108 eller Almenboliglovens §105

Tilbud til længerevarende ophold efter servicelovens § 108 eller botilbudslignende tilbud efter almenboliglovens § 105, hvor borgeren indgår i et lejeforhold. Kommunen visiterer til længerevarende botilbud, hvis det vurderes, at borgeren har en betydelig og varigt nedsat funktionsevne og behov for længerevarende ophold i en boform med støtte. Indholdsmæssigt er ophold i tilbud efter de to hjemmelsgrundlag ens, idet de begge er målrettet et længerevarende ophold.

I botilbudslignende tilbud efter almenboligloven opnår borgeren lejerrettigheder efter lejeloven, mens borgere i tilbud efter servicelovens § 108 får lejertilsvarende rettigheder. For begge typer af tilbud gælder, at kommunens muligheder for at flytte en borger uden samtykke, når denne først er flyttet ind, er meget begrænsede (se afsnit 2.2).

Botilbud efter almenboliglovens § 105 omfatter umiddelbart de samme mennesker som efter servicelovens § 108-botilbud og i praksis sidestilles de to typer af længerevarende botilbud. Dog er § 108-botilbud målrettet borgere, som har en meget betydelig nedsat funktionsevne og omfattende behov for hjælp til almindelige, daglige funktioner samt pleje, omsorg og behandling, hvorfor deres behov ikke kan dækkes på anden vis end i et botilbud efter servicelovens § 108. Det kan blandt andet være fordi, de ikke kan klare de forpligtelser eller udnytte de rettigheder, der følger af et lejeforhold. Samtidig gælder det, at dom til anbringelse i institution skal ske i en §108 bolig (Ankestyrelsen).

3.1.2 Midlertidigt botilbud efter Servicelovens §107

Tilbud til midlertidigt ophold efter servicelovens § 107 giver kommunen en øget fleksibilitet ift. muligheden for at flytte borgeren i tilfælde af ændringer i borgerens behov. Dette skyldes ophol-

dets midlertidige sigte. Der gælder dog stadig begrænsninger for kommunens mulighed for at flytte borgerne.

3.1.3 Botilbudspladser i Norddjurs Kommune

Norddjurs Kommunes botilbudspladser er primært opført efter Almenboliglovens § 105 stk. 2. Her-til kommer 8 pladser efter Servicelovens § 108, som anvendes til domsanbragte samt 2 midlertidige botilbudspladser efter Servicelovens § 107.

Botilbuddene i Norddjurs Kommune består af afdelinger med og uden døgndækning. Botilbud uden døgndækning benævnes *bofællesskaber*.

For oversigt over antal pladser fordelt på tilbud, paragraf og ledighed se bilag 2.

3.2 Udvisiteringsregler

Borgere, som bor i botilbud, som er oprettet efter servicelovens §107 eller §108, kan udvisiteres, når opholdet ikke længere opfylder sit formål. Der er typisk to situationer, hvor dette er gældende:

- 1) Hvis borgerens funktionsniveau er blevet så meget bedre, at han eller hun kan klare sig i eget hjem med ingen eller kun let støtte
- 2) Hvis borgerens funktionsniveau er blevet så meget værre, at borgerens nuværende botilbud ikke længere er egnet til at varetage borgerens behov.

Størstedelen af Norddjurs Kommunes botilbud er imidlertid oprettet efter Almenboliglovens §105 stk. 2, og her gælder reglerne om udvisitering ikke. Når borgeren flytter ind i denne type bolig, underskriver borgeren en lejekontrakt og er hermed underlagt lejelovgivningens forpligtelser og rettigheder. I disse tilfælde kan kommunen ikke udvisitere borgeren med henvisning til, at hjælpen ikke længere opfylder formålet. Borgeren kan alene opsiges af udlejeren, hvis betingelserne i lejelovgivningen er opfyldte.

Det betyder, at Norddjurs Kommune ikke uden videre kan omplacere borgere med henblik på at opnå en tydeligere profil i tilbuddene eller sikre bedre udnyttelse af kapacitet. Såfremt interne forflytninger bliver en del af løsningen, skal de ske i tæt dialog og samarbejde med borgerne og deres pårørende. Idet borgerne ikke kan forflyttes mod deres vilje, må det forventes, at der i en overgangsperiode vil være borgere, hvis behov fortsat skal varetages i tilbud, som de er tilknyttet i dag, selvom den øvrige målgruppe skifter.

3.3 Fritvalgsordningen

Borgeren, som er visiteret til længerevarende botilbud, har ret til at vælge et andet botilbud fra Tilbudsportalen, der fagligt og økonomisk svarer til kommunens tilbud. En kommune må kun tilbyde en borger ophold i et længerevarende botilbud, som borgeren har ønsket efter fritvalgsreglerne, hvis botilbuddet er registreret på Tilbudsportalen. Retten til frit valg af længerevarende botilbud efter servicelovens §85/105 og § 108 gælder således uanset botilbuddets beliggenhed. Hvis borgeren flytter til en anden kommune, er det en forudsætning, at den pågældende borger opfylder betingelserne for at modtage tilbud efter servicelovens §85/105 og § 108 både i fraflytningskommunen og i tilflytningskommunen.

Norddjurs Kommune har aktuelt 49 borgere boligplaceret i specialtilbud i regioner, tilbud i andre kommuner eller hos private aktører på området. 20 af borgerne opholder sig i botilbud efter SEL § 108, mens 6 er i midlertidige botilbud efter SEL §107 (se bilag 2, tabel 2).

4. Forebyggende strategi på Socialområdet i Norddjurs Kommune

Grundtanken i anbefalingerne til handle- og omstillingsmuligheder på det specialiserede voksenområde er, at borgerne i størst mulig udstrækning skal udvikle sig og være aktør i eget liv.

Afsættet for notatet er den socialpolitiske tilgang med bl.a. følgende pejlemærker og tilgange:

Aktivt medborgerskab og selvbestemmelse

- Borgeren skal være en aktiv medspiller i egen indsats og understøttes i at tage ansvar for eget liv
- Borgeren skal have mulighed for at udvikle sig og lykkes med personlige mål
- Borgeren skal have mulighed for at indgå i og bidrage til sociale fællesskaber.

Nærhed og udvikling

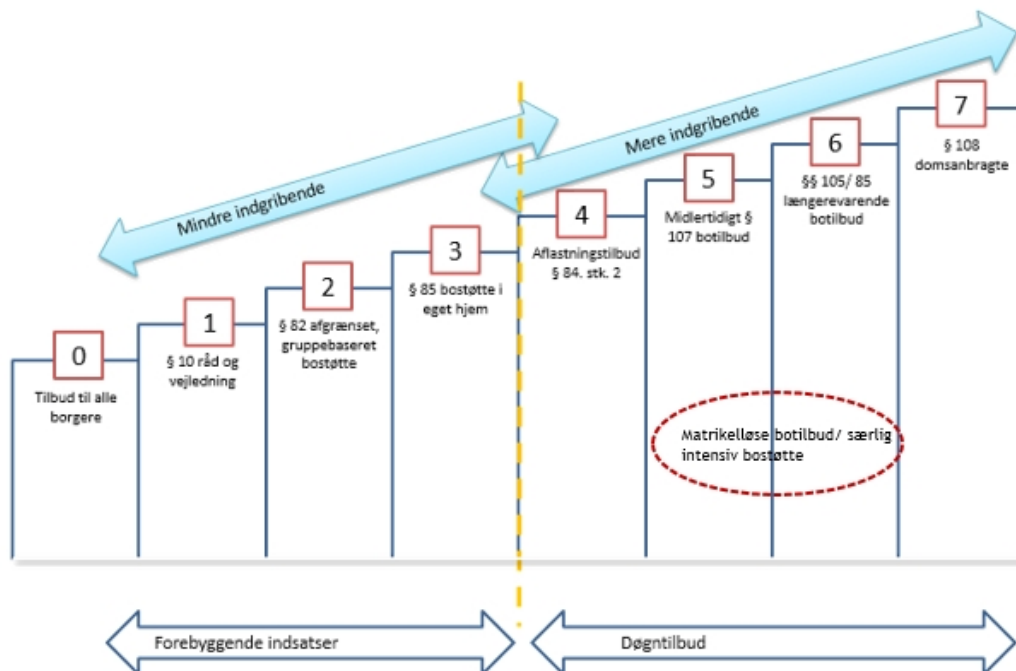
- Borgeren skal have adgang til kvalificerede tilbud i nærmiljøet
- Vi arbejder forebyggende og med fokus på mindst indgribende indsats
- Vi udvikler vores tilbud og kompetencer i takt med, at opgaverne forandres
- Vi arbejder målrettet med at styrke borgerens muligheder for uddannelse og tilknytning til arbejdsmarkedet.

Norddjurs Kommunes socialpolitiske tilgang er vedlagt som bilag.

Nedenstående figur viser de forskellige indsatsstrin fra den helt tidlige indsats i almensektoren til de mest indgribende foranstaltninger. I indsatsstrappetænkningen vil der være relevante tiltag, der bevæger sig op såvel som ned ad trappens trin. Men den overordnede retning i arbejdet med indsatsen er 'ned ad indsatsstrappen'. Det indebærer, at:

- der sættes ind med indsats på det trappetrin, der matcher problemudviklingen
- kvaliteten af den indsats, der gives, understøtter, at den enkelte borger oplever livskvalitet og så vidt muligt kan mestre eget liv.

Figur 1: Indsatstrappen

5. Anbefalinger til handle- og omstillingsmuligheder

Det har ikke på baggrund af det aktuelle analyseforløb været muligt at identificere initiativer og handlemuligheder, som til fulde kan imødekomme de budgetmæssige udfordringer, det specialiserede voksenområde står med og kommer til at stå overfor fremadrettet. Det har dog været muligt at identificere en række områder og indsatser, som der med fordel kan arbejdes videre med. Der vil i forhold til flere af anbefalingerne være behov for videre afdækning og proces, som forventeligt vil strække sig over en årrække.

Anbefalingerne præsenteres i det følgende.

5.1 Øget fokus på fleksibilitet og midlertidighed i støtten

Anbefaling 1:

Der skal etableres flere midlertidige botilbudspladser efter Servicelovens §107 (jf. notat om handle- og omstillingsmuligheder inden for SEL §107)

Anbefaling 2:

Der skal igangsættes en udviklings- og omlægningsproces på bostøtteområdet, som sigter mod bedre udnyttelse af lovgivningens muligheder for tidsbegrænset bostøtte, gruppebaseret bostøtte og omlægning af bostøtteopgaver til virtuel bostøtte

Anbefaling 3:

Der skal i højere grad anvendes matrikelløse botilbud / særlig intensiv bostøtte i eget hjem som et alternativ til midlertidige og længerevarende ophold i botilbud

Anbefaling 4:

*Der skal der arbejdes målrettet med at styrke borgernes parathed og overgang til ordi-
nær uddannelse, beskæftigelse eller KLAP-job, hvor dette er relevant.*

Anbefaling 5:

*Arbejdet med dokumentation og målstyring skal styrkes og målrettes, og der skal sikres
tæt opfølgning på indsatser i samarbejde mellem myndighedsafdelingen og udfører-om-
råderne*

5.1.1 Baggrund for anbefalingerne

Som svar på de stigende udgifter på det specialiserede voksenområdet anbefaler KL et øget fokus på midlertidighed og fleksibilitet i støtten. I mange kommuner - heriblandt Norrdjurs - er der en tendens til, at borgerne visiteres til længerevarende støtteforanstaltninger, selvom deres støttebehov måske kunne imødegås med mindre indgribende eller midlertidige indsatser. At borgerne overkompenseres i deres støttebehov, er dels en fordyrende praksis for kommunen, men det fjerner også selvstændighed og livskvalitet fra borgerne.

Derfor er det et prioriteret indsatsområde i det kommende udviklingsarbejde at sikre et større fokus på midlertidighed og mindst indgribende indsats på tværs af Socialområdets tilbudsvifte. Et større fokus på midlertidighed handler dels om en ændring i kultur og tilgang i borgersamarbejdet. Det handler om at sikre, at kommunen har kvalificerede indsatser på de lavere niveauer i indsatsstrappen, og det handler om at styrke arbejdet med målstyring og dokumentation.

Midlertidige botilbudspladser

Komponent har anbefalet, at Norrdjurs Kommune etablerer flere midlertidige botilbudspladser for at sikre, at færre borgere sendes ud af kommunen eller visiteres til længerevarende botilbud grundet manglende kapacitet. Som en del af arbejdet med handle- og omstillingsmuligheder har en arbejdsgruppe udarbejdet et notat med beskrivelse af mulige scenarier for, hvor og hvordan der kan etableres flere midlertidige botilbudspladser i Norrdjurs Kommune.

Se ”notat vedr. etablering af nyt §107-tilbud i Norrdjurs Kommune”.

Tidsbegrænset, gruppebaseret og virtuel bostøtte

Serviceovens §82b giver mulighed for levering af bostøtte i op til 6 måneder til forebyggelse eller afklaring af afgrænsede problemstillinger hos borgeren. I Norrdjurs Kommune anvendes muligheden kun i begrænset omfang, mens stadig flere borgere visiteres til længerevarende bostøtte efter Serviceovens §85.

Norrdjurs Kommune har også kun i begrænset omfang prøvet kræfter med gruppebaseret bostøtte og har endnu ingen erfaringer med virtuel bostøtte, som andre kommuner drager stor fordel af. For Norrdjurs Kommune er både gruppebaseret og virtuel bostøtte økonomisk mere effektive støtteformer end levering af bostøtte 1-1. For borgerne giver gruppebaseret bostøtte mulighed for et udvidet netværk, mens virtuel bostøtte øger fleksibiliteten og giver mere frihed i dagligdagen. Derfor anbefales det, at der iværksættes en udviklingsproces på bostøtteområdet, som sigter mod

bedre udnyttelse af lovgivningens muligheder for tidsbegrænset bostøtte, gruppebaseret bostøtte og en samtidig omlægning af dele af bostøtteopgaverne til virtuel bostøtte. Det må forventes, at der i forbindelse med omlægningen af bostøtteområdet bliver behov for investeringer i bl.a. teknologi og kompetenceudvikling.

Særlig intensiv bostøtte/matrikelløse botilbud

Norddjurs Kommunes Udsatte-team (forhenværende SIT-team) har gode erfaringer med at tilbyde særlig intensiv bostøtte til borgere i eget hjem som et alternativ til ophold i botilbud. Særlig intensiv bostøtte som alternativ til botilbud kaldes også et ”matrikelløst botilbud”. I et matrikelløst botilbud leverer kommunen hjælp og støtte til borgere svarende til den hjælp, de ville modtage i et botilbud, men støtten er ikke bundet til en fysisk ramme som i et botilbud. I praksis er der tale om borgere, der modtager socialpædagogisk støtte og/eller praktisk hjælp i deres egen bolig. Det afgørende er, at hjælpen leveres i et omfang og med en fleksibilitet, så den kan imødekomme behovene hos borgere, der ellers ville blive visiteret til et botilbud. Det indebærer f.eks., at der er mulighed for at modtage støtte i aften- og nattetimer samt i weekenden. Matrikelløse botilbud vurderes særligt relevante i forhold til de borgere, som har massivt behov for skærmning. Derfor anbefales det, at Norddjurs Kommune arbejder videre med tilpasning og skærling af SIT-indsatsen, så den kommer flere borgere til gavn.

Overgang til ordinær uddannelse og beskæftigelse

Muligheden for at arbejde og deltage i meningsfulde aktiviteter er væsentligt for at leve et godt og selvstændigt liv. Derfor er det afgørende, at borgernes tilknytning til uddannelse og beskæftigelse får større fokus i arbejdet med at gøre borgerne selvhjulpne. Navnlig skal der være fokus på at understøtte borgernes overgang til ordinær uddannelse og beskæftigelse, hvor dette er relevant - f.eks. fleksjob eller KLAP-job.

Procesbaseret dokumentation og målstyring

Hvad end der er tale om bostøtte, botilbud, beskæftigelse eller anden støtte starter og slutter det midlertidige fokus i målarbejdet. Socialrådets udførerdelt har de seneste 2 år deltaget i et fælles udviklingsforløb om procesbaseret dokumentation. Næste skridt er, at myndighedsafdelingen kobles på processen. På tværs af myndighed og udfører skal der være fokus på at opstille konkrete og afgrænsede indsatsmål, som gør det muligt at følge op på, om målene er nået. Yderligere skal der være fokus på, at indsatsen ophører, når målene er opnået eller indsatsen ikke længere tjener formålet.

5.2 Tilpasning af fysiske rammer til nye målgrupper

Anbefaling 6:

Der foretages en gennemgang af bygninger i alle aftaleområder med henblik på at af-dække omstillingsmuligheder i eksisterende bygningsmasse og behov for renovering

Anbefaling 7:

Det skal afklares, hvordan den løbende tilpasning af botilbuddenes fysiske rammer til nye målgrupper kan ske, når de fleste botilbud er opført efter almenboligloven

5.2.1 Baggrund for anbefalingerne

Analyseprocessen har vist, at der er behov for mere dybdegående viden om den nuværende tilbudsstruktur, bygningsmasse (og målgrupper) i de enkelte aftaleområder med henblik på at vurdere tilbuddenes bæredygtighed og afdække omstillingsmuligheder, herunder behovet for tilpasninger i de fysiske rammer.

På den baggrund anbefales det, at der i samarbejde med medarbejdere og ledelse i de enkelte aftaleområder foretages en gennemgang af alle afdelinger/tilbud med fokus på følgende:

- 1) behovet for renovering/ ombygninger med henblik på at gøre tilbuddene egnede til nye målgrupper, herunder give mulighed for nødvendig skærmning
- 2) om der ledige pladser eller mindre afdelinger, der skal anvendes til andre formål i takt med, at de nuværende beboere flytter ud
- 3) om der er mulighed for etablering af matrikelløse tilbud/ enkelmandstilbud i nærmiljøet.

Grundet den løbende af- og tilgang af borgere vil tilpasningen af de fysiske rammer til nye målgrupper nødvendigvis komme til at ske over en årrække. Idet, at de fleste af botilbuddene i Norddjurs Kommune er bygget som almene boliger, kræver det en nærmere afdækning, hvordan der kan ske tilpasninger af boligmassen med f.eks. mere skærmning.

5.3 Tilpasning af faglige kompetencer til nye målgrupper

Anbefaling 8:

Behovet for kompetenceudvikling skal afdækkes, og der skal sikres adgang til de nødvendige faglige specialer lokalt og på tværs

Anbefaling 9:

Der skal foretages en gennemgang af borgere, som opholder sig i eksterne tilbud, med henblik på at belyse muligheden for hjemtagning. Herunder skal det vurderes, hvad det kræver (rammer og kompetencer) at løse opgaverne internt. Yderligere anbefales det, at der afsættes midler til ansættelsen af en intern forhandler til forhandling af takster mv. i det mellemkommunale samarbejde.

5.3.1 Baggrund for anbefalingerne

Der er behov for at få skabt et overblik over de faglige kompetencer og specialer, som Socialområdet (og Norddjurs Kommune) råder over i dag med henblik på at afklare:

- 1) hvordan vi sikrer den bedst mulige udnyttelse af de ressourcer og kompetencer, vi allerede har på tværs
- 2) om der er brug for kompetenceudvikling og evt. etablering af nye specialer i forhold til arbejdet med nye målgrupper eller specifikke diagnoser, ex autisme, spisevægring etc.
- 3) om der kan igangsættes fælles kompetenceudviklingsforløb med medarbejdere, som arbejder med målgrupperne på andre forvaltningsområder, bl.a. med det formål at styrke samarbejdet og skabe ensartethed i faglige tilgange på tværs af kommunen.

Der er aktuelt 49 borgere fra Norddjurs Kommune, som opholder sig i eksterne tilbud. Nogle i medfør af fritvalgsordningen, andre fordi de har brug for specialiserede indsatser (ex § 108-tilbud), som ikke på nuværende tidspunkt kan tilbydes i Norddjurs Kommune. Det er dyrt for Norddjurs Kommune at have borgere på ophold i eksterne tilbud. Derfor anbefales det yderligere, at der foretages en gennemgang af de pågældende borgere med henblik på at vurdere muligheden for hjemtagning. Herunder skal det vurderes, om det er muligt og driftsøkonomisk bæredygtigt at etablere egnede tilbud i egen kommune, f.eks. via frikøb af ledige botilbudspladser til § 108-pladser.

5.4 Tydeligere profil i bo- og aktivitetstilbud

Anbefaling 10:

På baggrund af videre afdækning (jf. anbefaling 6-9) skal grundlaget for etablering af målgruppespecifikke tilbud afklares, samtidig med at nødvendig bredde og fleksibilitet i tilbuddene bevares

5.4.1 Baggrund for anbefaling

Arbejdsgrupperne har beskæftiget sig med muligheden for at opnå en tydeligere profil i Socialområdets bo- og aktivitetstilbud. I processen har der særligt været fokus på etableringen af bo-afdelinger målrettet den større andel af ældre, som har særlige pleje- og omsorgsbehov. Udviklingen er allerede i gang flere steder på Socialområdet, men fagligt, økonomisk og menneskeligt kan der være grund til at overveje, om udviklingen af egentlige ældreafdelinger/-tilbud bør foregå mere bevidst.

Yderligere har der i processen været fokus på etableringen af særlige tilbud målrettet den større gruppe af unge med angst, autisme og ADHD. Nogle tilbud skal sigte mod at gøre de unge selvhjulpne, bl.a. gennem et fokus på uddannelse og beskæftigelse. Andre tilbud skal understøtte unge med et varigt behov for massiv støtte og skærmning.

Det har ikke på det foreliggende datagrundlag være muligt at konkludere entydig på, om Socialområdet skal bevæge sig i retningen af en højere grad af målgruppespecialisering. Dette vil kræve videre afdækning af behov, muligheder og faldgruber, jf. anbefaling 1- 4 oven for.

Generelt anbefales det, at Norddjurs Kommune - kommunens størrelse taget i betragtning - træder varsomt med at blive for specialiseret. Det er nødvendigt at bevare en vis bredde og fleksibilitet i tilbudsviften, som gør det muligt at rumme flere målgrupper i samme tilbud. Hvis tilbuddene bliver for specialiserede, er der høj risiko for, at tilbuddene ikke kan fyldes op, samt at egne borgere må sendes ud af kommunen, fordi de ikke passer ind i de eksisterende tilbud.

6. Samlet overblik over anbefalinger

ØGET FOKUS PÅ MIDLERTIDIGHED OG FLEKSIBILITET I STØTTEN

Anbefaling 1: *Der skal etableres flere midlertidige botilbudspladser efter Servicelovens §107 (jf. notat om handle- og omstillingsmuligheder inden for SEL §107)*

Anbefaling 2: *Der skal igangsættes en udviklings- og omlægningsproces på bostøtteområdet, som sigter mod bedre udnyttelse af lovgivningens muligheder for tidsbegrænset bostøtte, gruppebaseret bostøtte og omlægning af bostøtteopgaver til virtuel bostøtte*

Anbefaling 3: *Der skal i højere grad anvendes matrikelløse botilbud / særlig intensiv bostøtte som et alternativ til midlertidige og længerevarende ophold i botilbud*

Anbefaling 4: *Der skal arbejdes målrettet med at styrke borgernes parathed og overgang til ordinær uddannelse og beskæftigelse, hvor dette er relevant.*

Anbefaling 5: *Arbejdet med dokumentation og målstyring skal styrkes og målrettes, og der skal sikres tæt opfølgning på indsatser i samarbejde mellem myndighedsafdelingen og udfører-områderne.*

TILPASNING AF RAMMER OG FAGLIGE KOMPETENCER TIL NYE MÅLGRUPPER

Anbefaling 6: *Der foretages en gennemgang af bygninger i alle aftaleområder med henblik på at afdække omstillingsmuligheder i eksisterende bygningsmasse og behov for renovering*

Anbefaling 7: *Det skal afklares, hvordan den løbende tilpasning af botilbuddenes fysiske rammer til nye målgrupper kan ske, når de fleste botilbud er opført efter almenboligloven*

Anbefaling 8: *Behovet for kompetenceudvikling skal afdækkes, og der skal sikres adgang til de nødvendige faglige specialer lokalt og på tværs*

Anbefaling 9: *Der skal foretages en gennemgang af borgere, som opholder sig i eksterne tilbud, med henblik på at belyse muligheden for hjemtagning. Herunder skal det vurderes, hvad det kræver (rammer og kompetencer) at løse opgaven internt. Yderligere anbefales det, at der afsættes midler til ansættelsen af en intern forhandler til forhandling af takster mv. i det mellemkommunale samarbejde.*

TYDELIGERE PROFIL I BO- OG AKTIVITETSTILBUD

Anbefaling 10: *På baggrund af videre afdækning (jf. anbefaling 6-9) skal grundlaget for etablering af målgruppenspecifikke tilbud afklares, samtidig med at nødvendig bredde og fleksibilitet i tilbuddene bevares.*

7. Videre proces

I det kommende udviklingsarbejde vurderes det, at der skal være fokus på at nå i mål med anbefaling 1 vedrørende etablering af § 107 tilbud. I tilknytning hertil bør der samtidig være fokus på anbefaling 2 og 3, da der indenfor dette område vurderes at være størst potentiale for faglige og økonomiske gevinster på kort sigt. Anbefaling 1-3 hænger sammen med anbefaling 5 om tættere opfølgning.

I forhold til botilbudsområdet vurderes det, at der skal være fokus på anbefaling 6 og 7, da disse afdækninger er nødvendige for at kunne rumme nye målgrupper og kunne hjemtage borgere i tilbud i andre kommuner. I tæt tilknytning hertil skal anbefaling 9 ses, da det vil give mulighed for en tættere opfølgning i forhold til både borgere i andre kommuner og borgere fra andre kommuner bosat i botilbud i Norddjurs Kommune.

Realiseringen af flere af tiltagene forudsætter investeringer.

Der er finansieringsbehov forbundet med omlægningen af bostøtten til virtuel bostøtte, etablering af midlertidige botilbudspladser efter SEL §107, tilpasningen af fysiske rammer og kompetencer til nye målgrupper samt etablering af en intern forhandlerstilling til varetagelsen af mellemkommunale forhandlinger vedr. takster, hjemtagning mv.

Det vil ikke være muligt at arbejde med alle anbefalingerne samtidigt. Der vil derfor være behov for et udviklingsarbejde, som pågår over de kommende år.